

گفت و گوی صبا با مهدی افشار نیک کارگردان مستند «فراموش شده»

دغدغه های زیست محیطی باعث ساخته شدن فراموش شده شد

احمد محمد اسماعیلی
گفت و گو

یکی از ویژگی های سینمای مستند تنوع ژانری آن است و ژانر محیط زیستی یکی از ژانرهای جذاب سینمای مستند است. مهدی افشار نیک، روزنامه نگار با سابقه حوزه نفت، سال ها درباره سیاست ها و چالش های این صنعت نوشته و یکی از چهره های شناخته شده در نقد فنی و حرفه ای عملکرد صنعت نفت در کشور است. افشار نیک در مستند «فراموش شده» به سراغ بحران هورالعظیم و مشکلات بزرگ زیست محیطی این تالاب که نتیجه تصمیمات و فعالیت های نفتی است می رود. با او درباره ساخت مستندش و حضور در جشنواره فیلم فجر گفت و گویی انجام داده ایم.

○ ایده ساخت مستند چگونه شکل گرفت؟

قبلا مستندی در باره تالاب هورالعظیم و پیامدهای جنگ ایران و عراق در این تالاب ساخته بودم و در «فراموش شده» تمرکز اصلی روی مسائل زیست محیطی این تالاب و کشورهای ذینفع در این تالاب یعنی ایران، عراق و ترکیه است. چون خبرنگار حوزه نفت هستم این مسائل برایم دغدغه است و سفرهای متعدد داشتم. این تالاب یک پهنه آبی در حدود یک میلیون مکتبی بین ایران و عراق است و البته ساخت جدی این مستند از زمانی آغاز شد که مسئولان نفتی بر نقش تخریبی شرکت های نفتی در خشکاندن هورالعظیم تأیید کردند. بنابراین، این مستند نه تنها به ثبت حقیقت، بلکه به نقد و بررسی ریشه ای سیاست های نفتی و دیگر سیاست های کلان کشور در حوزه محیط زیست و آب پرداخته است. نکته مهم سیاست های مختلف اتخاذ شده از سوی ایران و عراق در رابطه با این تالاب و بحث ریل گذاری اشتباه در حوزه کشاورزی و زراعت، بسته شدن آب های رودخانه های کرخه و دجله بر این تالاب و کرکری های مدیریتی موجود میان دو کشور در این نوع مسائل است. با این شرایط این پهنه آبی به سمت خشک شدن پیش رفت و تقریباً دو سوم تالاب خشکیده است. این مسئله متاثر کننده برای من یک سوال جدی بود که چرا نتوانسته ایم به گونه ای نه ما و نه عراق این تالاب را توسعه بدهیم و به توسعه پایدار و درست و حساب شده زیست محیطی برسیم و در کنارش از منابع طبیعی موجود در آن مثل نفت و گاز بهره برداری درستی داشته باشیم.

○ حفظ محیط زیست در اکو سیستم منطقه بسیار حیاتی است...

بله، نکته مهم این است که این قدر غیر اصولی منابع طبیعی تالاب را مورد استفاده قرار ندهیم. هیچ ایده، طرح و برنامه ای برای حفظ محیط طبیعی و زیست تالاب وجود ندارد و مسائل توسعه نفتی و گسترش دادن زمین های کشاورزی و سد سازی ها باعث تشدید وضعیت بخرنج تالاب

○ آیا این تحقیقات را فقط برای ساخت مستند انجام داد و یا چون دغدغه مند محیط زیست هستید رفتید سراغش؟

دغدغه ام است و ساخت مستندم ماحصل یک پشتوانه پژوهشی قوی و بلند مدت دارد.

○ در این فرآیند چه کسانی به شما کمک کردند؟

دکتر علی درویشی که جزو تیم سازنده مستند است مسئول بخش پژوهشی بود. خانم دکتر نسترن مرزبان پناه و عباس محمدی در این راه کمک کردند و راوی فیلم محمد درویش از فعالان محیط زیست است. محمد درویش در این حوزه اطلاعات زیادی داشت و در اختیار ما قرار داد و البته تجربه ساخت مستند زیر صفر مرزی به من در فرایند این کار کمک زیادی کرد.

○ در باره فرآیند ساخت فراموش شده توضیح بدهید؟

در مستند فراموش شده در طول دو مرحله حضور میدانی در منطقه هورالعظیم فرآیند ساخت شکل گرفت و در ضمن سفرهای متعدد به جنوب عراق سمت العماره بصره

شده است و اصلاً در باب توسعه این مسائل هیچ ملاحظات زیست محیطی وجود ندارد و بدون برنامه می رویم به سراغ عملیاتی کردن طرح های صنعتی، نفتی و کشاورزی.

○ این بی توجهی به تالاب ها و حفظ محیطی طبیعی در کشورهای همسایه باعث گسترش شکل گیری ریز گرد ها و آلوده کردن شهرهای جنوبی ایران شده است...

درست است و کشورهای منطقه در این قضیه مقصر هستند و این طوری نیست که ما در این قضیه سهمی نداشته باشیم و تقریباً شبیه هم عمل می کنیم. البته شدت و ضعف ما در قیاس با عراق کمتر است و برخی ملاحظات اعمال می شود. برای من جالب بود که ترکیه در بالا دست رودهای دجله و فرات سدهای زیادی احداث کرده است و آب کمتری به تالاب سرازیر می شود. تغییر اقلیم به شدت اثرات مخربش را در منطقه خاورمیانه نشان داده است. به طوری که اگر در همه جای دنیا درجه هوا یک ممیز سه درجه گرم شده است. در خاورمیانه این میانگین دو برابر است.

، و چن شهردیگر داشتیم و تلاش شد تا ابعاد انسانی، اجتماعی و زیست محیطی بحران را از زاویه ای جامع و مستند ثبت کند. همچنین تیم تولید در بخش پایانی برای بررسی اثر سیاست های هیدروپلیتیک دولت ترکیه و البته سوریه، سفرهایی به ترکیه و بازدید از پروژه های جاه طلبانه گاپ و داپ داشت و برای ثبت دقیق ابعاد بحران، بارها به عراق سفر کردیم و با مردم، فعالان محیط زیست و اساتید دانشگاه و کشاورزان و جوامع محلی آن سوی مرز گفت و گو و صحبت شد. بسیاری از مردم ساکن در عراق از العماره تا بصره تا نجف تا بغداد آنان نیز، مانند ساکنان خوزستان، از پیامدهای خشک شدن تالاب آسیب دیده اند.

○ آیا برای حضور در عراق و کار مجوزهای لازم مشکلات و چالش هایی نداشتید؟

سفارت ایران هیچ همکاری با ما نداشت و کلی سختی کشیدیم تا توانستیم کارمان را انجام بدهیم.

○ با توجه به نگاه انتقادی شما به خصوص در باره عراق در ایجاد مشکلات زیست محیطی تالاب در عراق دچار چالشی نشدید؟

انتقادی نداشتیم که چالش زا باشد. هدف من بستر سازی برای حل این مشکل بین سه کشور بود. در بحث این تالاب و سایر مسائل منطقه ای مثل منابع نفتی هیچ تعامل و گفت و گوی جدی وجود ندارد و در میدان گازی آزادگان با عراق سهیم هستیم.

○ در جشنواره فیلم فجر با توجه به محوریت جشنواره در باب پرداختن به فیلم های بلند سینمایی چه ویژگی هایی دارد؟

تجربه حضور در جشنواره سینما حقیقت را در سال های قبل داشته ام و برای اولین بار با فیلمم در جشنواره فیلم حضور دارم و حمایت رسانه ها از فیلم ستند می تواند باعث بشود که این آثار در جشنواره بهتر و شایسته تر دیده شوند.

بیمه سینا

خرید و تمدید آنلاین انواع بیمه نامه با سینا

برای دریافت اپلیکیشن
کد مقابل را اسکن کنید

